

МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ У ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти. Визначено її компонентний склад. Установлено, що він включає методологічно-цільовий, змістово-процесуальний, результативно-оцінний блоки. Розкрито, що до методологічно-цільового блоку входять мета, підходи, принципи; змістово-процесуального – суб'єкти, етапи, зміст, форми, методи засоби, технології; результативно-оцінного – критерії, показники, ознаки, рівні, діагностичний інструментарій, результат. Доведено, що практична реалізація моделі здійснюється за допомогою впровадження в освітню практику спеціально розробленої полікомпонентної експериментальної програми формування готовності майбутніх логопедів для виконання модально-специфічних функцій. Розкрито перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: модель, компонентний склад, професійна підготовка, майбутні логопеди, інформаційно-освітнє середовище, заклади вищої освіти.

Постановка проблеми. В останні десятиліття якісно змінилися цільові й ціннісні установки вітчизняної системи вищої освіти. На перший план виходять загальногуманітарні проблеми становлення особистості молодшої людини, успішного продовження процесу її соціалізації, реалізація індивідуальної освітньої траєкторії як основи майбутньої професійної кар'єри.

Значну роль у формуванні проблемного поля дослідження професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища відіграють якісні зміни культурно-освітньої ситуації у вищій освіті, розкриття яких потребує створення відповідної моделі.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема створення моделі й моделювання процесу професійної підготовки фахівців до професійної діяльності, розробка умов апробації моделі широко представлена в роботах науковців (Акименко, 2003; Антипов, 1980; Атанасян, 2009; Введенський, 2003; Дружиловська, 2003; Жукатинська, 2008; Сунагатулліна, 2006; Штофф, 1978; Ястребова, 2008).

Моделювання і модель – два пов'язаних між собою поняття. У дослідженні розглядаємо моделювання як метод пізнання та підготовки студентів, зокрема можливості використання методу моделювання у професійній підготовці майбутніх логопедів.

Позитивними сторонами моделювання є можливість виходу за межі чуттєво досяжного відображення прихованих істотних зв'язків речей – поєднання, зв'язування різних чуттєвих образів, вилучення з пам'яті наукової інформації; наукове передбачення ходу подій, процесів у постановці не тільки найближчих, а й віддалених цілей, вироблення планів діяльності; втілення ідеальних моделей дій у практичні дії (Акименко, 2003, с. 36).

Моделювання – це опосередковане дослідження об'єкта, метою якого є вивчення не самого об'єкта, а тієї системи, до структури якої він входить. Цей метод дозволяє відтворити цілісність досліджуваного об'єкта, його структуру і функціональні зв'язки (Ястребова, 2008, с. 57); пізнати навколишній світ, інформаційні процеси, що протікають у природі і суспільстві з побудовою моделі, яка може розглядатися як емпіричний або абстрактний образ предмету вивчення (Атанасян, 2009, с.236); досліджувати об'єкт пізнання на їх моделях (Жукатинська, 2008, с.56); аналізувати навчально-пізнавальну діяльність, її організацію на різних етапах навчання при вивченні різних предметів, вивчити такі компоненти навчального процесу, як контроль і узагальнення знань (Дружиловська, 2003, с. 111).

Отже, в основі моделювання лежить процедура встановлення відповідності (подібності) між досліджуваним об'єктом і деяким іншим об'єктом. Ця процедура ґрунтується на попередньому дослідженні як оригіналу, так і моделі (Акименко, 2003, с. 17).

Найбільш важливими аспектами, що характеризують цей метод, є:

- гносеологічний, модель уявляється як проміжний об'єкт процесу пізнання, що дозволяє виявити зв'язок між кількісною та якісною сторонами опису явища;
- психологічний, що дозволяє описувати різні види діяльності й виявляти психолого-педагогічні закономірності засвоєння знань;
- практичний, у якому, імітуючи форми організації і управління навчальним процесом, можна визначати оптимальні варіанти, а також забезпечити підготовку майбутніх фахівців до практичної діяльності.

Процес моделювання неможливий також, якщо немає образу об'єкта, що виступає в якості моделі. Разом із тим у свідомості дослідника повинен створюватися й образ узгодження «модель – оригінал», що є основою встановлення відповідності між деякими елементами моделі і елементами оригіналу (Акименко, 2003, с. 18).

Отже, головна відмінна риса моделювання як методу наукового пізнання полягає в тому, що людина, яка ставить перед собою деякі цілі дослідницького характеру, використовує для дослідження об'єкта, який безпосередньо її цікавить, інший об'єкт, що замінює в цьому випадку перший, а замінений моделлю об'єкт умовно називається «оригіналом».

До моделі діяльності дослідники висувають певні вимоги. У дослідженні ми спиралися, зокрема, на думку тих учених (Бойко, 2016;

Жукатинська, 2008; Ястребова, 2008), які вважають, що модель повинна бути адекватною реальності (забезпечувати максимальну відповідність між професійно-теоретичною та практичною діяльністю фахівця); динамічною (періодично відтворюватися, завдяки чому може бути досягнуто безперервне відображення змін у суспільстві) і в той самий час консервативною (забезпечити накопичення й освоєння традиційних професійних знань, умінь, яким вже володіє професійна спільнота); випереджаючою час, що визначає перспективи в підготовці фахівця, тобто повинна носити прогностичний характер.

Отже, у матеріалістичному трактуванні моделі здійснюється два підходи. У першому виділяються специфічні властивості – аналогії моделі з оригіналом. У другому – виділяється її специфічна функція в пізнанні – функція евристичного заміника оригіналу. Всебічне й цілісне поняття моделі може бути вироблено при дослідженні природи структури, типів і різноманітних функцій у процесі пізнання.

Під моделлю розуміємо реалізацію спроектованого педагогічного процесу в усіх складових компонентах – змісті, процесах навчання і викладання, у засобах навчання так, щоб гарантовано отримати необхідний результат – досягнення спроектованої освітньої мети.

У даний час не існує моделі підготовки майбутнього логопеда, що задовольняє сучасні вимоги його професійної діяльності. Це пояснюється низкою причин: по-перше, у педагогічній науці відсутній єдиний підхід до тлумачення терміну «модель підготовки»; по-друге, у поняття «модель фахівця» дослідники вкладають різний зміст; по-третє, при побудові деяких моделей має місце залучення уваги до окремого суб'єкта без урахування традиційної парадигми освіти, що визначає формальний характер розглянутого процесу або явища.

З огляду на складність розглянутої проблеми, видається обґрунтованим виконання відповідного теоретичного дослідження шляхом його моделювання.

Мета статті – обґрунтувати модель професійної підготовки майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти та розкрити її компонентний склад.

Методи дослідження – теоретичні (аналіз філософської, соціологічної, педагогічної літератури), метод моделювання.

Виклад основного матеріалу. Теоретичним підґрунтям для розробки моделі професійної підготовки майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти є концептуальна ідея: забезпечення професійно-теоретичної та професійно-практичної готовності студентів до здійснення функціональних обов'язків логопеда має здійснюватися за рахунок інтеграції навчальної та професійної діяльності студентів, яка орієнтує їх на повне й цілісне бачення майбутньої трудової

діяльності та допоможе в спеціально створених умовах оволодіти основними професійними обов'язками.

Компонентний аналіз представленої моделі доцільно здійснювати на таких рівнях узагальнень:

- методологічному, який включає в себе розгляд соціального замовлення до професійної підготовки майбутніх логопедів у галузі спеціальної педагогіки, визначення системи вимог до організації методичної системи формування їх готовності до професійної діяльності;

- теоретичному, який пов'язаний з обґрунтуванням основних цілей і принципів побудови системи, виділенням функцій, пошуком методів, форм, прийомів і засобів реалізації й функціонування системи;

- прикладному, спрямованому на аналіз основних результатів її експериментальної апробації в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти.

Підсумовуючи вищевикладене, можна сформулювати нашу позицію так: модель професійної підготовки майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти допомагає досягати високих результатів у підготовці студентів при ретельно розробленій програмі їх підготовки, використанні моделювання професійної діяльності, потребує розробки й компонування ресурсів інформаційного освітнього середовища, з урахуванням умов підготовки майбутніх логопедів, при реалізації на практиці спроектованої педагогічної системи. У структуру розробленої моделі включені такі блоки та їх складники: методологічно-цільовий, змістово-процесуальний, результативно-оцінний. Теоретичні контури моделі знаходять цілісність педагогічної системи лише за умови її успішної реалізації.

Важливою складовою підготовки майбутнього вчителя є методологічно-цільовий блок.

Мета підготовки логопедів у закладах вищої освіти варіює в залежності від соціального замовлення, під яким С. Атанасян розуміє сукупність суспільних і особистих потреб, що знаходять відображення в системі освіти, з урахуванням потреби економіки й суспільства в цілому (Атанасян, 2009).

У моделі можна виділити загальну мету – професійну підготовку майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти та часткові цілі:

- соціальні – підготовка професійно компетентного фахівця, творчо мислячого і діючого в умовах різних інформаційно-освітніх середовищ, що сприяє своєю життєдіяльністю вирішенню педагогічних проблем;

- психологічні – сприяння розвитку гуманістичних поглядів, переконань, світоглядних позицій по відношенню до людини, що виникають в інформаційно-освітніх середовищах;

– дидактичні – освоєння студентами системи педагогічних знань, формування умінь творчо вирішувати навчальні завдання засобами інформаційно-освітніх середовищ;

– виховні – формування в інформаційно-освітньому середовищі педагогічно значущих особистісних якостей (рефлексія, емпатійність, комунікативність, відповідальність та ін.).

Реалізація мети носить інноваційний характер, що передбачає постійну модифікацію готовності всіх суб'єктів до педагогічної та соціальної взаємодії в процесі професійної підготовки.

Методологічний елемент моделі визначає вихідні дослідні позиції, з опорою на які здійснено проектування моделі. Ці позиції висвітлені нами з погляду парадигмального, системного, особистісно орієнтованого, аксіологічного, антропосоціогуманістичного, компетентнісного, контекстного, практико-орієнтованого, комплексного підходів; загальних та специфічних принципів з урахуванням теоретичних ідей гуманізації дошкільної та спеціальної освіти.

Суб'єктною основою процесу професійної підготовки майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти є викладачі, студенти та діти дошкільного віку.

Змістово-процесуальний блок моделі включає організаційну діяльність і методичне забезпечення якості поетапної професійної підготовки майбутнього логопеда, дозволяє нам виділити етапи формування його готовності до цієї діяльності: орієнтаційно-мотиваційний, технологічний, практико-орієнтований. На орієнтаційно-мотиваційному етапі відбувається формування мотивів і цінностей майбутньої професійної діяльності; на технологічному етапі важливим є практичне застосування набутих знань, умінь, навичок і досвіду діяльності в реальних умовах професійної діяльності; на практико-орієнтованому – відбувається формування соціально обумовлених здібностей студентів до рефлексії та об'єктивної самооцінки власної професійної діяльності, соціальної гнучкості і мобільності.

Послідовне проходження всіх етапів має сприяти усвідомленню власної причетності до проблем дітей із вадами мови, можливості допомоги дітям в адаптації, соціалізації та інтеграції в соціум.

Ефективній підготовці майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти мають сприяти спеціальні засоби: організаційні (нормативно-правове, матеріально-технічне та наукове забезпечення); психолого-педагогічні (анкети, навчально-методичне забезпечення процесу підготовки), методи, форми, технології. Зміст кожного етапу являє собою комплекс інтеграційних завдань, що забезпечує створення умов для включення майбутніх логопедів у відповідну діяльність, у якій формуються елементи професійної компетентності.

Модель підготовки логопеда в сучасному закладі вищої освіти розроблялася шляхом проектування та технологізації окремих складових освіти, зокрема їх змісту і реалізації в освітньому процесі.

Н. Болтакова розглядає зміст освіти як категорію, що позначає вимоги до кінцевого результату навчальної, трудової, наукової діяльності та життєдіяльності взагалі до моменту завершення навчання в закладі вищої освіти, виражена в системі знань, умінь і навичок і в сформованості особистісних якостей (Болтакова, 2011, с. 307).

Це визначення характеризує психолого-орієнтований підхід до визначення сутності змісту освіти. Схиляючись на користь особистісно орієнтованого підходу при визначенні сутності змісту освіти і застосовуючи його в якості основи, зроблено спробу трактувати поняття «зміст логопедичної освіти».

У нашому формулюванні – це система взаємопов'язаних концептуальною єдністю елементів, яка, володіючи внутрішньою цілісністю, є логопедичною складовою змістової моделі майбутньої професійної діяльності, що забезпечує безперервне відтворення й розвиток особистісної та психолого-педагогічної складової культури студента і виражається у формі логопедичних дисциплін.

Це визначення відповідає прийнятій у нашому дослідженні концепції і дозволяє сформулювати ідеї, на основі яких повинна здійснюватися модернізація змісту логопедичної освіти:

- інтеграція дисциплінарних циклів через єдину мету – формування творчої індивідуальності особистості фахівця-логопеда;
- поглиблення базових основ професійної освіти, формування й розвиток готовності до професійної діяльності;
- формування професійних знань, умінь і навичок логопеда на практико орієнтованій основі;
- підвищення його загальнокультурного рівня.

Єдність логопедичних дисциплін становить зміст логопедичної освіти як відповідної системи фундаментальних понять, умінь навичок, відносин, цінностей, мотивів, переконань, які належить матеріалізувати у процесі підготовки студентів і які існують як проєктовані, ще нереалізовані в дійсності.

У якості змістової складової пропонується розглядати застосування комплексу інформаційного забезпечення навчальної дисципліни (систему, у яку, з метою створення умов для педагогічно-активної інформаційної взаємодії між викладачем і студентами, інтегруються прикладні педагогічні програмні продукти, бази даних, а також сукупність інших засобів і методичних матеріалів, що забезпечують і підтримують навчальний процес).

При розробці змісту підготовки майбутніх логопедів увага, насамперед, зверталася на кумулятивний характер розвитку наукового знання, нові дані

логопедії як науки про виховання й навчання дітей з порушеннями мови. Ураховувався й фактор інтеграції, що є особливістю сучасного наукового знання, яке проявляється в глибокому проникненні змісту однієї наукової дисципліни в іншу, у зв'язку з цим у програмі закладені міжпредметні зв'язки.

Практико-орієнтована система підготовки майбутніх логопедів відображає процесуальний аспект моделі й будується на основі активних форм і методів навчання, що дозволяють перейти до змісту освіти, формування соціально активної, професійно мобільної, творчої особистості майбутнього логопеда. Реалізація змістового компонента моделі дозволила визначити форми, методи і технології процесу формування готовності майбутніх логопедів до професійної діяльності.

Основними формами, що використовуються в більшості закладів вищої освіти є лекції, практичні заняття (семінар, спецсемінар, лабораторна робота, практикум), самостійна, науково-дослідницька та науково-методична робота студентів, навчальна й виробнича практика, курсова і кваліфікаційна роботи. Широко використовуються такі форми організації діяльності студентів, як тематичні науково-практичні семінари, студентські наукові конференції.

Відзначимо, що навчальний процес будувався таким чином, щоб він максимально стимулював планомірну самостійну навчальну й дослідницьку діяльність студентів протягом усього періоду їх підготовки.

Ще однією формою стала організація та проведення лабораторних занять безпосередньо в стінах спеціалізованих установ, що дозволило дотримуватися основних принципів деонтології (взаємодія з особами, що мають відхилення в розвитку, їх рідними, а також колегами по роботі – вихователями, педагогами-дефектологами, музичними керівниками, медичним персоналом та ін.).

Самостійна робота студентів поряд із аудиторною є однією з форм навчального процесу і його істотною частиною. Вона включає: підготовку рефератів і доповідей; конспектування статей з журналів, окремих розділів, параграфів з навчальних посібників; анотування статей, навчальних і методичних посібників; складання бібліографічних списків за вказаними темами, проблемами; виготовлення наочних матеріалів (таблиць, схем, плакатів) тощо.

Науково-дослідницька робота студентів проводилася за напрямками: участь у проблемних групах, написанням курсових, кваліфікаційних, науково-дослідницьких студентських робіт з логопедії та спеціальної психології; участь у наукових конференціях за підсумками дослідницької роботи, випробування різноманітних діагностичних методик.

Для досягнення мети підготовки майбутніх логопедів активно проводилася виховна робота. На лекціях і практичних заняттях розкривалися принципи деонтології. У полі зору постійно перебувала

робота викладачів-кураторів. Виховна робота реалізовувалася за такими напрямками: організаційна, виховна, навчально-професійна діяльність, культурно-масова робота й естетичне виховання, волонтерський рух, спортивно-оздоровчі заходи, консультативно-просвітницька допомога.

Методи навчання також повинні знаходити адекватне відображення в специфіці розробки і функціонування всіх компонентів інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти для ефективної підготовки майбутніх логопедів до професійної діяльності. Як зазначає С. Атанасян, некоректна розробка окремих ресурсів одного з компонентів може призвести або до неможливості реалізувати задуману методiku, або до зниження педагогічного ефекту від її реалізації (Атанасян, 2009, с. 284).

Класифікуючи методи навчання, що формують готовність майбутнього логопеда до професійної діяльності та впливають на формування кожного критерію цієї готовності необхідно виділити: інноваційно-діяльні, зумовлені запровадженням нових освітніх технологій (моделювання, алгоритмізація, творча інваріантність); тренінгово-ігрові, що забезпечують оволодіння досвідом роботи в колективі, а також корекцію знань і професійних дій у спеціальних освітніх установах (тренінги, ділові ігри, case-study); рефлексивні, засновані на індивідуальному переживанні самоаналізі й усвідомленні власних знань та вмінь.

Сьогодні більшість викладачів використовують такі активні методи, як рольові та ділові ігри, тренінги, вирішення виробничих ситуацій, діалогово-дискусійні методи, підготовку проектів, метод «кейсів», навчання в парах, підготовку заходів для конкретної цільової групи споживачів тощо.

У сучасному інформаційному суспільстві фахівець не може обійтися без необхідних електронно-комунікативних засобів оперативного пошуку, зберігання і трансляції навчальної та іншої інформації. Такими засобами, у першу чергу, є комп'ютери, їх периферійне устаткування, локальні і глобальні комп'ютерні мережі.

Вимога наявності в повному обсязі структурованої інформації ставить студента в ситуацію необхідності реального пошуку й оволодіння відповідними вміннями. Інформація може бути представлена в друкованому вигляді (першоджерела, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації щодо самостійного вивчення навчального матеріалу, наукова, науково-популярна, художня література, публіцистика, документи, нормативно-правові збірники тощо), у вигляді комп'ютерних програм або як ресурс комп'ютерної мережі. Серед різноманітних систем, що застосовуються в освітньому процесі, можна виділити комп'ютерні системи для підтримки процесу навчання артикульованої (декларативної) частини знання. До їх числа можуть бути віднесені «електронні» книги, бази даних та інші комп'ютерні засоби, що дозволяють накопичувати,

зберігати і передавати інформацію навчального призначення, причому не тільки у вигляді текстів, а й у формі графічних, аудіо і відеоілюстрацій. Включення цієї інформації робить інформаційно-освітнє середовище особистісно-орієнтованим.

У сучасних умовах стають актуальними питання, пов'язані з технологіями підготовки майбутніх фахівців.

У розумінні Н. Бессмертної практико-орієнтована технологія – це сукупність способів і засобів, що сприяють процесу соціального і професійного становлення майбутнього логопеда, що мають практичну спрямованість і сприяють формуванню в особистості позиції суб'єкта, яка бере участь у виборі життєвого шляху і професійного саморозвитку (Бессмертна, 2003, с. 71).

Як вважає Е. Жукатинська, педагогічна технологія дає ключ до розуміння змін, що відбуваються, процесів у цьому об'єкті: вона виступає в якості динамічної, операційно-структурної характеристики процесу, що має місце в педагогічній системі (Жукатинська, 2008, с. 100).

Отже, поняття «педагогічна технологія» може бути представлене трьома аспектами:

- науковим, відповідно до якого педагогічна технологія розглядається як частина педагогічної науки, що вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання, а також проектує педагогічні процеси;
- процесуально-описовим, що визначає педагогічну технологію як опис (алгоритм) навчального процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів для досягнення планованих результатів навчання;
- процесуально-дієвим, за яким педагогічна технологія є здійсненням педагогічного процесу: функціонуванням усіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів.

У ролі провідних технологій логопедичної підготовки студентів обрано: технологію викладання на основі факторів лінійності й концентричності організації процесу підготовки майбутніх логопедів до професійної діяльності; технологію модульного навчання; технологію організації самостійної роботи студентів на основі практико-орієнтованого підходу; технологію організації підготовки діяльності студентів за допомогою технологічних карт і оцінки їх готовності до практичної діяльності на основі моніторингу індивідуального професійного зростання; технологію відпрацювання практичних навичок логопедичної діяльності за допомогою проведення «майстер-класів»; технологію рефлексивного управління навчанням студентів; використання інформаційно-комунікаційних технологій в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти.

Перераховані технології розглядаються нами як система організаційних заходів оптимізації процесу практичної логопедичної

підготовки студентів у педагогічному закладі вищої освіти, і в проектній моделі всі вони знаходяться у взаємному зв'язку з іншими структурними елементами

Виділена нами система педагогічних технологій, що лежать в основі процесу підготовки студентів, зрозуміло, не є вичерпною. Ми зупинилися лише на тих, які, на нашу думку, забезпечують реальне вдосконалення і гарантований результат практичної логопедичної підготовки студентів у інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти.

Результативно-оцінний блок моделі включає критерії та рівні сформованості готовності майбутніх логопедів до професійної діяльності й оцінку відповідності цим критеріям і рівнями, що виражаються в об'єктивних показниках.

Результатом є готовність майбутніх логопедів до професійної діяльності, зокрема до розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку.

Ефективність функціонування моделі, як ми вважаємо, може бути забезпечена при створенні комплексу педагогічних умов.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Розроблена модель професійної підготовки майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти, що відображає покладені в її основу підходи, ідеї, принципи побудови та функціональне призначення, включає методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та результативно-оцінний блоки, кожен з яких є її підсистемою і має власну структуру, яка відображає специфіку цього елемента системи і особливості його функціонування. Розроблена модель дозволяє виявити системні характеристики і внутрішньосистемні інтегративні зв'язки, а також протиріччя, вирішення яких забезпечить найбільш оптимальний розвиток системи в цілому.

Практична реалізація моделі здійснюється за допомогою впровадження в освітню практику спеціально розробленої полікомпонентної експериментальної програми формування готовності майбутніх логопедів для виконання модально-специфічних функцій. Програма будується на основі додаткового інваріанта і варіанту, пріоритету практики і варіативності програм навчальних дисциплін, що підсилюють професійну підготовку студентів у межах експериментального дослідження.

Досягненню мети дослідження сприяло програмно-методичне забезпечення, яке є системним, що забезпечує інтеграцію теорії з практикою; активізує процес залучення студента до науково-дослідницької, дослідно-експериментальної діяльності, спрямованої на володіння діагностичними та корекційно-розвивальними компетентностями, створення практико орієнтовного середовища, що дає студенту можливість права вибору

індивідуальної траєкторії розвитку і на перепідготовку для роботи в конкретній галузі педагогічної або логопедичної діяльності.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в детальному розкритті кожного елементу моделі та експериментальному дослідженні апробації моделі в реальних умовах закладів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Акименко, В. М. (2003). *Подготовка студентов-логопедов к коррекции звукопроизношения средствами моделирования* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Ставрополь (Akimenko, V. M. (2003). *Preparation of speech therapists for the correction of sound pronunciation by means of modeling* (PhD thesis). Stavropol).
- Антипов, В. М. (1980). *Модель деятельности преподавателя высшей школы. Профессиональное мастерство преподавателя высшей школы*. Москва (Antipov, V. M. (1980). *Model of Higher School Teacher Activity. Professional skills of teacher of higher education*. Moscow).
- Атанасян, С. Л. (2009). *Формирование информационной образовательной среды педагогического вуза* (дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02). Москва (Atanasian, S. L. (2009). *Formation of the information educational environment of a pedagogical university* (DSc thesis). Moscow).
- Бессмертная, Н. А. (2003). *Организационно-педагогические условия развития профессиональной компетентности будущих логопедов сельских образовательных учреждений* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Москва (Bessmertnaia, N. A. (2003). *Organizational and pedagogical conditions for the development of professional competence of future speech therapists in rural education institution* (PhD thesis). Moscow).
- Бойко, Т. Н. (2016). *Формирование социально-педагогической компетентности будущих учителей-логопедов в процессе педагогической практики* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Брянск (Boiko, T. N. (2016). *Formation of socio-pedagogical competence of future speech therapists in the process of teaching practice* (PhD thesis). Briansk).
- Болтакова, Н. И. (2011). *Формирование профессиональных компетенций будущего логопеда. Филология и культура, 4, 307-310* (Boltakova, N. I. (2011). *Formation of professional competencies of the future speech therapist. Philology and culture*. (2011). 4. 307–310).
- Введенский, В. Н. (2003). *Моделирование профессиональной компетентности педагога. Педагогика, 10, 51-55* (Vvedenskii, V. N. (2003). *Modeling of professional competence of a teacher. Pedagogy, 10, 51-55*).
- Дружиловская, О. В. (2003). *Современный подход к преподаванию дисциплин медико-биологического цикла на дефектологических факультетах педагогических вузов* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03). Москва (Druzhylowskaia, O. V. (2003). *The modern approach to teaching the disciplines of the biomedical cycle at defectological faculties of pedagogical universities* (PhD thesis). Moscow).
- Жукатинская, Е. Н. (2008). *Формирование профессиональной компетентности будущего учителя-логопеда* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Липецк (Zhukatinskaia, E. N. (2008). *Formation of professional competence of the future speech therapist* (PhD thesis). Lipetsk).
- Сунагатуллина, И. И. (2006). *Подготовка будущих учителей к развитию речевой деятельности младших школьников в современной общеобразовательной школе* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Магнитогорск (Sunahatullina, I. I. (2006).

Preparing future teachers for the development of speech activity of younger students in a modern secondary school (PhD thesis). Magnitogorsk).

Штоф, В. А. (1978). *Проблемы методологии научного познания*. Москва: Высшая школа (Shtoff, V. A. (1978). *Problems of the methodology of scientific knowledge*. Moscow: Higher School).

Ястребова, Л. А. (2008). *Формирование профессионально значимых качеств будущих педагогов-дефектологов* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08). Армавир (Yastrebova, L. A. (2008). *Formation of professionally significant qualities of future teachers-speech pathologists* (PhD thesis). Armavir).

РЕЗЮМЕ

Цимбал-Слатвинская Светлана. Модель профессиональной подготовки будущих логопедов в информационно-образовательной среде высших учебных заведений.

В статье обоснована модель профессиональной подготовки будущих логопедов в информационно-образовательной среде высших учебных заведений. Определен ее компонентный состав. Установлено, что он включает методологически-целевой, содержательно-процессуальный, результативно-оценочный блоки. Раскрыто, что в методологически-целевой блок входят цель, подходы, принципы, содержательно-процессуальный – субъекты, этапы, содержание, формы, методы, средства, технологии, результативно-оценочный – критерии, показатели, признаки, уровне, диагностический инструментарий, результат. Доказано, что практическая реализация модели осуществляется с помощью внедрения в образовательную практику специально разработанной поликомпонентной экспериментальной программы формирования готовности будущих логопедов для выполнения модально-специфических функций. Раскрыты перспективы дальнейших исследований.

Ключевые слова: модель, компонентный состав, профессиональная подготовка, будущие логопеды, информационно-образовательная среда, высшие учебные заведения.

SUMMARY

Tsymbal-Slatvinska Svetlana. Model of professional training of future speech therapists in the informational and educational environment of higher educational establishments.

The article substantiates the model of professional training of future speech therapists in the informational and educational environment of higher education institutions. A conceptual idea is defined as the theoretical basis for the development of the model. Its component structure is determined. It is established that it includes methodological-target, content-procedural, performance-estimating units. It has been established that methodological-target unit includes the goal (professional training of future speech therapists in the informational and educational environment of higher education institutions), approaches (paradigm, systemic, personality oriented, axiological, anthropo-socio-humanistic, competence, contextual, practical-oriented, integrated), principles (general and specific) taking into account the theoretical ideas of humanization of preschool and special education. The content-procedural unit includes: subjects (teachers, students, children of preschool age), stages (orientation-motivational, technological, practical-oriented), content (system of interrelated logopedic disciplines), forms (lectures, practical classes (seminar, special workshop, laboratory work, workshop), independent, scientific research and methodological work of students, educational and industrial practice, course and qualifying works, student scientific conferences, educational work), methods (innovative-activity,

training-games and reflexive), means (primary sources, textbooks, teaching aids, methodological recommendations, scientific, popular science literature, documents, regulatory collections, electronic books, databases and other computer tools), technologies (teaching on the basis of the factors of the linearity and concentricity of the organization of the process of preparing future speech therapists for professional work; modular training; organization of independent work of students on the basis of a practice-oriented approach; organization of training of students with the help of technological cards and assessment of their readiness for practical activity on the basis of monitoring of individual professional growth; working out of practical skills of speech therapy through conducting workshops; technology of reflexive management of student learning; information and communication technologies in the informational and educational environment of higher education institutions). The results-evaluation unit includes criteria, indicators, attributes (motivational-personal, informational-cognitive, activity-technological), levels (high (strategic), average (pragmatic), low (operational), diagnostic tool, result (willingness of future speech therapists to professional activity, in particular, to the development of speech activity of preschool children). It is proved that practical realization of the model is carried out by introducing in a training practice of a specially developed multicomponent experimental program for training future speech therapists to perform modal-specific functions reveals the prospects for further research.

Key words: *model, component composition, professional training, future speech therapists, informational and educational environment, higher education institutions.*

УДК 378.4.014.25

Андрій Чирва

Сумський національний аграрний університет

ORCID ID 0000-0001-8207-5417

DOI 10.24139/2312-5993/2019.01/117-126

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

Метою статті є визначення сучасних тенденцій стосовно викликів інтернаціоналізації вищої освіти та перспектив подальшого розвитку глобальної вищої освіти. Завдяки теоретичному методу концептуально-порівняльного аналізу актуальних досліджень процесу інтернаціоналізації освіти у глобальному контексті, аналізу зарубіжного досвіду, концептуальних підходів до вивчення інтернаціоналізації вищої освіти, представлено сучасні тенденції інтернаціоналізації вищої освіти на національному та глобальному рівнях. Визначено основні виклики та перспективи подальшого розвитку інтернаціоналізації вищої освіти в контексті політичної діяльності урядів та економічної діяльності університетів.

Ключові слова: *інтернаціоналізація вищої освіти (ІВО), університети, виклики, перспективи, міжнародні студенти.*

Постановка проблеми. Світова картина щодо ІВО критично змінюється. Те, що раніше науковці називали ерою інтернаціоналізації протягом останніх 30 років, яка характеризувалась університетським мисленням і діяльністю, може завершитися або ледве жити. Безмежне